

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 18. januar 2013

Sag 141/2012

(2. afdeling)

Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg

som mandatar for

Jørgen Ib Martin Jensen,

Susanne Laugesen og

Kasper Rich Kjærsgaard

(advokat Eigil Lego Andersen for alle)

mod

Sydbank A/S

(advokat Jens Rostock-Jensen)

Biintervenient til støtte for Sydbank A/S: Fonden for bankTrelleborg

(advokat Søren Lundsgaard)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 16. afdeling den 2. maj 2012.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Per Walsøe, Niels Grubbe, Jens Peter Christensen, Henrik Waaben og Lars Hjortnæs.

Påstande

Appellanten, Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg som mandatar for Jørgen Ib Martin Jensen, Susanne Laugesen og Kasper Rich Kjærsgaard, har gentaget sin påstand.

Indstævnte, Sydbank A/S, har påstået stadfæstelse, subsidiært betaling af et mindre beløb.

Anbringender

Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg som mandatar for Jørgen Ib Martin Jensen, Susanne Laugesen og Kasper Rich Kjærsgaard har supplerende anført, at bankTrelleborg

a/s' ledelse ikke på noget tidspunkt har anfægtet gyldigheden af håndpantsetningen til fordel for Spar Nord A/S, men tværtimod blev der indskudt yderligere beløb på den pantsatte konto. Det bestyrker, at samarbejdet med Spar Nord, herunder sikkerhedstilførelsen, har været kendt og accepteret af bankens ledelse. Det stemmer også med, at kombinationen af seniorlån og lines fremskaffet ved deponering af (en del af) provenuet fra seniorlån ville have været en særdeles effektiv måde at skaffe likviditet på, hvis det havde været muligt at medregne de deponerede beløb til likviditeten. Det var det imidlertid ikke, og pantsætningen betød også, at bankTrelleborg a/s misligholdt sine forpligtelser over for seniorlångiverne. Dermed overholdt banken måske nok stadig kravene i lov om finansiel virksomhed § 152, stk. 1, nr. 1 og 2, om en likviditet på mindst 15 % og 10 %, med en overdækning på ca. 47 % henholdsvis 41 %, men ikke det grundlæggende krav om at have en forsvarlig likviditet, jf. § 152, stk. 1, indledningen, idet alle seniorlångiverne efter misligholdelsen på én gang kunne kræve indfrielse.

Banken har handlet ansvarspådragende ved udstedelsen af det ikke retvisende prospekt. Det er uden betydning for vurderingen af bankens ansvar, om det kan oplyses, hvilke ansatte i banken der har svigtet ved ikke at sørge for at få oplyst om pantsætningen og de forfaldne seniorlån, idet banken må hæfte, jf. princippet i Danske Lov 3-19-2.

bankTrelleborg a/s havde den fordel af aktieemissionen, at de konverterende garanters tilgodehavende ifølge garantiindskuddene bortfaldt. De garantier, der ikke konverterede, skulle enten straks eller efter 5 år have indfriet garantibeløbene kontant, således som det også skete med de garantiindskud, der ikke blev konverteret. Garantikapitalen ville på intet tidspunkt have været i risiko for at gå tabt, og hvis appellanterne havde undladt at konvertere, ville den pågældende ikke have lidt noget tab. Hvis omdannelsen og børsmissionen ikke var blevet gennemført, ville garantikapitalen heller ikke have været i fare.

Sydbank A/S har supplerende anført, at eftersom Ken Kürstein ved sin underskrift på håndpanterklæringerne handlede uden for sin bemyndigelse og i direkte modstrid med den instruks, der var udstukket for hans arbejde, var håndpantsetningerne ikke bindende for bankTrelleborg a/s på prospekttidspunktet, og derfor var pantsætningsforbuddet i bankens aftaler om seniorlån heller ikke overtrådt. Hvis håndpantsetningen var blevet opdaget på prospekttidspunktet, kunne bankTrelleborg a/s have påberåbt sig ugyldigheden, og det heraf følgende problem i forhold til Spar Nord kunne på daværende tidspunkt – dvs. før finanskrisens

start – hurtigt have været løst. Børsintroduktionen var højst blevet forsinket lidt, og dette ville ikke kunne begrunde et prospektansvar for banken.

Selv om seniorlånene på prospekttidspunktet var misligholdt på grund af håndpant­ sætning af konti hos Spar Nord, ville det ikke medføre, at bankTrelleborg a/s ikke opfyldte solvenskravet i lov om finansiel virksomhed, og det gælder, uanset om det lægges til grund, at forpligtel­ serne over for seniorlångiverne var kortfristet gæld. Der ville på det relevante tidspunkt stadig være en meget betydelig overdækning i forhold til lovens krav.

Der er ikke belæg for Østre Landsrets konklusion om, at bankTrelleborg a/s' ledelse var in­ volveret i håndpant­ sætningen til Spar Nord, og prospektansvar kan kun komme på tale, hvis udsteders ledelse kender eller bør kende til mangler ved prospektet. Hverken Ken Kürstein eller Kim Linnemann tilhørte bankens ledelse. Eventuel viden eller burde viden hos dem med­ fører derfor ikke, at en eventuel mangel ved prospektet kan tilregnes banken.

bankTrelleborg a/s kan ikke kritiseres for selv at have udarbejdet prospektet uden verifikation. Banken havde de fornødne personale­ mæssige ressourcer til selv at stå for arbejdet, og arbejdet blev tilrettelagt og udført af kvalificerede medarbejdere med advokatbistand. Der er ikke grundlag for at antage, at håndpant­ sætningen ville være blevet opdaget, hvis banken havde brugt et emissionsinstitut eller gennemført verifikation.

Af flere grunde er kravet om årsagsforbindelse ikke opfyldt. Det kan således ikke antages, at appellanterne ville have undladt at konvertere, selv om der havde været oplyst om håndpant­ sætningerne i prospektet, eftersom de ikke læste prospektet, og prospektet havde ingen mar­ kedspåvirkning, idet det alene var rettet til garantierne. Det anførte gælder, selv hvis det anta­ ges, at prospektet led af en væsentlig mangel. Endvidere kan det ikke antages, at et mangelfrit prospekt ville være blevet et prospekt, som blot oplyste om håndpant­ sætningen og dens kon­ sekvenser for seniorlånene, men det må derimod antages, at problemet ville være blevet løst, inden prospektet blev offentliggjort, eller at der i det mindste i prospektet ville være blevet redegjort for, hvordan problemet kunne og ville blive løst. Årsagen til tabet er således ikke et mangelfuldt prospekt, men selve konverteringen og den senere negative udvikling for banken. Appellanternes tab er derfor heller ikke adækvat.

Fonden for bankTrelleborg har navnlig anført, at det må være en absolut undtagelse, at et selskabs aktionærer i en situation som den foreliggende kan rejse krav mod selskabet, hvilket jo sker på bekostning af selskabets kreditorer og de øvrige aktionærer.

Hvis problemet med håndpantsettning og de afledede konsekvenser for seniorlånene var blevet håndteret på prospekttidspunktet, ville der efter alt at dømme højst være blevet tale om en kort udsættelse af prospektet, idet banken på daværende tidspunkt hurtigt ville have kunnet anvise en løsning på problemet.

Kurstabet på appellanternes aktier har ikke noget med et mangelfuldt prospekt at gøre, men har andre årsager. Kursfaldet fra 250 ned til 159 var konjunkturbestemt. Der er heller ikke grundlag for kravet om erstatning for kursfaldet fra 159 ned til tvangsindløsningskursen, idet der for denne del af kursfaldet er andre skadesårsager, således at det ikke kan antages, at banken ville have overlevet, selv om problemet med håndpantsettning og de forfaldne seniorlån havde været løst.

Supplerende sagsfremstilling

I en e-mail sendt den 31. januar 2006 fra Søren Jensen, Spar Nord, til Ken Kürstein hedder det bl.a.:

”Hej Ken,

Som jeg sagde til dig tidligere troede jeg det ville blive svært, at få en større forhøjelse af jeres lines igennem hos direktionen, og det slog heller ikke fejl. ... jeres lines ser i øjeblikket sådan ud:

...

I alt risikoline	330 mio
samt afviklingsline på kr. 400 mio	

Som vi talte om, har I mulighed for yderligere line til udlandslån, såfremt I opretter sikkerhedsdepot hos os, og flytter værdipapirer over. I kan få forhøjet jeres line i henhold til sikkerhedsværdien af papirerne. Denne metode har vi brugt med 2 andre Sparekasser.”

Ken Kürstein sendte samme dag e-mailen videre til Kim Linnemann og Carlo Chow.

Med et følgebrev af 12. oktober 2006 underskrevet af Ken Kürstein blev en håndpanterklæring til Spar Nord vedrørende indeståendet på Sparekassen sparTrelleborgs konto nr. 12908 returneret til Søren Jensen. I følgebrevet er anført, at erklæringen tilbagesendes i godkendt stand, og erklæringen betegnes i brevet som en ”håndpantsettningserklæring”.

Der er for Højesteret fremlagt kontoudskrifter for Spar Nord vedrørende den nævnte konto nr. 12908 for perioder fra november 2006 til januar 2007. På kontoudskrifterne er kontoen betegnet som ”deponeret”. Der er enighed mellem parterne om, at kontoudskrifterne har været sendt til Sparekassen sparTrelleborg.

Den oversigt, der er gengivet i landsrettens dom, over bankTrelleborg a/s’ likviditet pr. 31. december 2006 og 31. marts 2007 indeholder yderligere afslutningsvis følgende:

”

bankTrelleborg				
Uddrag af direktionens beretning til bestyrelsesmøderne den 28. februar 2007 (pr. 31.12.2006) og 25. april 2007 (pr. 31.3.2007)				
T.kr.	Likviditetskrav jf. lovgivningen	Likviditet til opfyldelse heraf	Faktisk over- dækning	Overdækning i pct.
...
31.3.2007 – korrigeret likviditet + korrigeret kortfristet (seniorlån) ***				
15% krav	866.543	1.274.768	408.225	47

*** I forhold til 15% kravet er samtlige seniorlån medregnet med det fulde beløb. Det bemærkes i den forbindelse, at der ikke er taget højde for evt. forfaldne seniorlån (normal forfaldstid), seniorlån, der evt. ikke havde en klausul om negativ pledge, og derfor ikke var forfaldne samt evt. nyoptagne lån i 1. kvartal. Alle disse forhold er der ikke taget højde for, og medregnes således til ugunst for banken i opgørelsen.”

Forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet forklaring af Mette Hansen, Anette Gjerlund Langkilde-Lauesen, Pernille Lyng Müller, Søren Jensen, Jan Gerhardt, Steen Bohl, Jørgen Wenshøj, Gitte Irene Demant og Kim Linnemann. Der er endvidere afgivet supplerende forklaring af Carlo Chow og Flemming Holm.

Mette Hansen har forklaret, at hun startede i Slagelse Sparekasse i 1981. I 2008 var hun ganske kort i Sydbank, og nu arbejder hun i Danske Capital. Hun havde med den daglige likviditet i bankTrelleborg at gøre. Om morgen tjekkede hun, om der var likviditet til bankTrelle-

borgs arbejde frem til næste dag. Hun regnede ud, hvad der var på de forskellige konti, hvad der skulle betales, herunder af renter, og om der var behov for at købe valuta. Det var en opgave, der gik på omgang, men det var hovedsagelig hende, der stod for det.

Hun havde på den måde også styr på bankTrelleborgs konti i andre banker. Hvis der ikke var nok likviditet, skulle de ud at låne, og hvis der var for meget, skulle de placere midlerne. Hendes chef var Ken Kürstein indtil sidst i 2006, derefter var det Søren Lehmann. Hun har været med til at overføre midler til Spar Nord. bankTrelleborg havde store lines i Spar Nord. Når bankTrelleborgs kunder handlede med udenlandsk valuta, gik det igennem Spar Nord og ind over deres konti dér. Når bankTrelleborgs lines i Spar Nord var brugt op, skulle bankTrelleborg indbetale på dens konti i Spar Nord for at udvide de pågældende lines. Det var Ken Kürstein, der havde det overordnede ansvar for dette. Det er hendes opfattelse, at en fremlagt kontoudskrift vedrører en deponeringskonto i Spar Nord specifikt oprettet for at kunne hjemtage valutalån gennem Spar Nord. Jo mere der blev sat ind, jo mere kunne der hjemtages. For hvert beløb der blev indsat, skete der en tilsvarende udvidelse af valutalinjen. Kontoen kunne ikke hæves, uden at der blev indfriet et lån, det kunne hun i hvert fald ikke. Der blev foretaget en kvartalsmæssig afstemning til regnskabet for så vidt angår de penge, som var sendt til Spar Nord, men de skulle også hele tiden sende penge til Spar Nord. På et tidspunkt syntes hun og kollegerne ikke længere, at det var en løsning. De gik til Ken Kürstein, som sagde, at det skulle han nok tage sig af. De overførte kun penge til Spar Nord fra deponeringskontoen, når de fik besked på det. Ken Kürstein gav meddelelse pr. e-mail eller telefon. Andre konti kunne de disponere over, men ikke deponeringskontoen. De gjorde kun noget ved den konto efter instruks fra Ken Kürstein. Hun ved ikke, i hvilket omfang Ken Kürstein kunne disponere over indeståendet, eller hvilke aftaler der i øvrigt var på kontoen. Ken Kürstein var meget egenrådig og svær at kommunikere med. De kunne i øvrigt se bankTrelleborgs konti i Spar Nord og fik udskrifter fra disse. Det fremlagte kontoudtog for en deponeret konto vedrører en konkret konto i Spar Nord. Hun hæftede sig ikke dengang ved, at det var en deponeringskonto. Der er også fremlagt en skyggekonto, som bankTrelleborg selv førte. Hun kendte til bankTrelleborgs seniorlån. Provenuet fra seniorlånene indgik i det samlede likviditetsberedskab. Nogle af pengene blev efter instruks overført til Spar Nord. I gamle dage kunne man se på kontonummeret, hvilken type konto der var tale om. I det nye system havde alle konti et fortløbende nummer og fik en kode. De konti, som bankTrelleborg havde i andre banker, fik en kode i regnskabsafdelingen. Hun kunne se koderne på de forskellige konti, men ikke hvad de

indebar. Hun kunne dog se på en konto, når den var oprettet, hvad det var for en type konto. Hun skulle ikke bruge koderne i sit daglige arbejde. Det var alene af betydning for regnskabsafdelingens arbejde.

Hun tror ikke, at Ken Kürstein havde orienteret opad om håndpantssætningerne. Det var noget, han selv fandt på. Ken Kürstein var meget egenrådig, og tingene skulle gå hurtigt. Dokumenterne vedrørende håndpantssætningen rekvirerede hun fra Spar Nord efter Sydbanks overtagelse af bankTrelleborg. De skulle i hendes afdeling finde ud af, hvor meget Sydbank skulle dække ind hos Spar Nord. Hun orienterede sin chef Søren Lehmann, da hun modtog håndpantssætningsdokumenterne, som hun ikke havde set før da. Hun har heller ikke fået noget at vide om erklæringerne om håndpant. Det var heller ikke hendes indtryk, at indeståendet på deponeringskontoen var håndpantssat til sikkerhed for mellemværendet med Spar Nord. Tallene fra Spar Nord indgik i opgørelsen af bankTrelleborgs likviditet. bankTrelleborg havde haft et stort samarbejde med Spar Nord og mange konti heri.

I sommeren 2007 havde hun og hendes kolleger sagt til Ken Kürstein, at der stod mange penge på deponeringskontoen, som var låst. De havde også andre konti, men bankTrelleborgs indeståender i andre banker var ikke nær så store som på deponeringskontoen i Spar Nord. De havde større og større problemer med at skaffe daglig likviditet. Indeståendet på deponeringskontoen gik ikke med i den daglige likviditet, for den havde hun ikke mulighed for at disponere over. I november 2007 konstaterede den interne revision, at indeståendet på deponeringskontoen var regnet dobbelt med. På daværende tidspunkt sad hun i lokalet i Korsgade i Slagelse. De sad i glaslokaler, og hun kunne se det møde, som Søren Lehmann og Pernille Lyngé Müller havde med Ken Kürstein, hvor de konfronterede ham med, at indeståendet var regnet med i likviditeten. Ken Kürstein reagerede voldsomt og tilkendegav, at han stolede på, hvad han havde lavet, og at det ikke var forkert.

Hun har ikke deltaget i udarbejdelsen af børsprospektet.

Anette Gjerlund Langkilde-Lauesen har forklaret, at hun startede som økonomichef i sparTrelleborg i marts 2004 og forlod bankTrelleborg/Sydbank i september 2008. Hun fungerede som regnskabschef. Pernille Lyngé Müller blev hendes overordnede, da Pernille Lyngé Müller blev økonomi- og finansdirektør. Indtil da var Kim Linnemann hendes nærmeste overord-

nede. Hun havde ikke med likviditetsstyring som sådan at gøre, men hun lavede likviditetsopgørelser bl.a. til indberetninger til bestyrelsen og Finanstilsynet. Likviditetsopgørelser laves bl.a. på baggrund af informationer, man trækker fra regnskabssystemet. Der er nogle krav til, hvilken likviditet man kan medregne. Et fremlagt kontoudtog vedrørende en deponeret konto er, som hun ser det, en intern udskrift lavet af Spar Nords bogholderi eller system. bankTrelleborg førte skyggekonti til de konti, som de havde andre steder. Skyggekontoen er et spejl af den egentlige konto.

Kun anfordringskonti kan regnes med i likviditeten, og en konto, der er stillet til sikkerhed for et engagement, kan ikke være en anfordringskonto.

Indeståendet i november 2007 på en fremlagt deponeret konto i Spar Nord er relativt stort efter bankTrelleborgs forhold. Dette indestående blev medregnet i likviditeten. Det var hun med til. Hun kan ikke huske, om de produktkoder, hvormed kontiene var oprettet i systemet, udtrykte, at der var tale om et anfordringstilgodehavende. Produktkoderne kunne være bygget op på mange forskellige måder. I bund og grund havde hun dog ikke anden mulighed for at undersøge, om en konto var en anfordringskonto, end at spørge. Hun ved ikke, om den pågældende konto var kodet forkert, og hun kan ikke huske, hvordan den var kodet. Det var ikke nok at se på koden for at bedømme, om den pågældende konto var en anfordringskonto. Hvis man går ind i bogføringen og konkret åbner et skærbillede, vil man kunne se, hvilket produkt det drejer sig om. Hvis kodningen er foretaget korrekt, vil man kunne se, om den pågældende konto er deponeret. Det skal indtastes som særlige oplysninger, hvis en konto er deponeret. Det vil ikke fremgå direkte, når man slår op på kontoen, men man skal ind i nogle skærbilleder for at se det. Hun har ikke været inde i skærbilledet for den pågældende konto. Grundlaget for at medregne indeståendet i likviditeten var, at det var bogført som tilgodehavende i et andet kreditinstitut. Hun spurgte Ken Kürstein, om det var et anfordringstilgodehavende hos Spar Nord. Det bekræftede han. Hun kan ikke huske, hvornår hun spurgte, men hun mener, at det var tilbage i 2006. Det var ikke en fast procedure, at hun så kontoudskrifter fra andre pengeinstitutter, men hun kan godt have set dem. Hun vidste, at bankTrelleborg havde et samarbejde med Spar Nord, men hun vidste ikke, hvilke lines man havde. Hun så ikke den pågældende konto som andet end en indlånskonto.

Hun husker situationen i november 2007, hvor omstændighederne omkring kontoen blev konstateret. Hun var enig i Pernille Lyngé Müllers vurdering, hvorefter indeståendet ikke kunne regnes med i likviditeten. Hun undersøgte ikke, hvad der lå på sagen. Der havde været undersøgelser i gang, og det lå ikke inden for hendes ansvarsområde.

Hun deltog i forberedelsen af børsnoteringen. Hun var med til at fremskaffe økonomiske oplysninger – regnskabstal osv. Hun kan ikke erindre, at hun var med til at fremskaffe oplysninger om bankens eventuelle sikkerhedsstilling. I relation til det i prospektet anførte om, at der ikke er stillet sikkerhed for bankens engagementer, ved hun ikke, om nogen havde undersøgt dette. Det er en standardnote i et regnskab, hvis der er stillet sikkerhed. Hun har været med til at udarbejde regnskaber, som hvilede på, at banken ikke havde stillet sikkerhed. Oplysningen om sikkerhed skal i givet fald komme fra den, som har etableret sikkerheden. Man kan ikke bogføre en sikkerhed. I regnskabsafdelingen forventer man, at det bliver oplyst, hvis der stilles sikkerhed. Det er herefter den interne og den eksterne revisions opgave at efterprøve disse informationer.

Pernille Lyngé Müller har forklaret, at hun startede som intern revisionschef i bankTrelleborg den 1. februar 2007. Som sådan var hun ret uafhængig af den øvrige organisation og havde direkte reference til bestyrelsen. Hun blev udnævnt til økonomidirektør i december 2007, efter at Tonny Rasmussen havde overtaget ledelsen af bankTrelleborg.

Før hun blev ansat, havde der været en periode uden intern revisionschef. Den forhenværende var stoppet, og der var en mellempriode, inden hun blev ansat. Der var en medarbejder i intern revision, som hele tiden havde været der, og som foretog mindre revisionsmæssige opgaver. Det var bestemt ikke en fuldt forsvarlig bemanning af intern revision. bankTrelleborg købte ekstra ressourcer fra ekstern revision, som så varetog ledelsen af den interne revision i den mellemliggende periode.

Forud for november 2007 blev hun af Tonny Rasmussen og bestyrelsen anmodet om at hjælpe i regnskabsafdelingen. Der var rigtig mange udfordringer, og Finanstilsynet havde meldt sin ankomst. I realiteten forlod hun sine opgaver i intern revision og trådte til i regnskabsafdelingen som den økonomidirektør, hun senere blev ansat som. Finanstilsynet var orienteret om, at banken var i en ekstrem situation, hvor mange fra den øverste ledelse var forsvundet. I den

forbindelse kiggede hun på likviditetsopgørelsen, som på det tidspunkt skulle laves månedligt. I forbindelse med undersøgelsen af, hvilke konti der kunne tages med i likviditetsopgørelsen, stødte hun på nogle konti, som hun spurgte til. Mette Hansen slog dem op i deres system. Hun så noget med en deponeret konto. Hun mener, at hun så det på et skærbillede, efter at Mette Hansen havde slået kontoen op i sit system. Mette Hansen viste hende i hvert fald et eller andet på skærmen, og hun faldt over det med den deponerede konto. Spørgsmålet var for hende som revisor herefter, om indeståendet på denne konto kunne tælles med i likviditeten eller ej. Hun erindrer ikke saldoen, men det var en stor konto. Hun spurgte Ken Kürstein, som svarede, at indeståendet kunne tælles med i likviditeten. Hun ringede derefter til Anette Gjerlund Langkilde-Lauesen, som sagde, at Ken Kürstein også over for hende havde oplyst, at indeståendet kunne tælles med i likviditeten. Hun bad alligevel Ken Kürstein få på skrift fra Spar Nord, at indeståendet kunne tælles med i likviditeten. Spar Nord svarede, at det kunne det ikke. Det kom bag på Ken Kürstein. Der gik måske en uge med at få skrevet til Spar Nord og modtage svar. I sin likviditetsopgørelse medtog hun således ikke dette indestående, som tidligere havde været med. Hun tog også med det samme fat i Tonny Rasmussen, og de rapporterede det videre til bestyrelsen.

Hun efterspurgte kopier af pantsætningserklæringerne. Hun fik dem ind, og hun så, hvem der havde underskrevet dem. Hun undersøgte håndpantsetningerne, herunder om Ken Kürstein skulle have haft en speciel fuldmagt til at underskrive. Et mandat fra bestyrelsen eller et eller andet. Hun kunne ikke finde noget. De havde nogle møder, hvor hun bl.a. spurgte Ken Kürstein, om han havde fået nogen accept. Han kom på et tidspunkt og viste nogle oversigter over likviditetsmøder med Kim Linnemann, hvor han skulle have orienteret denne. Men hun har ikke kunnet finde noget på skrift, der bekræfter dette. Kim Linnemann var der på det tidspunkt ikke længere, og hun har ikke spurgt ham.

Spar Nord fremsendte kontoudskrifter på samtlige konti til årsrapporten. Intern revision har fra regnskabsafdelingen kunnet indhente mappen med kontoudskrifter i forbindelse med afstemningen af konti. Hvis man ser, at en konto er deponeret, tyder det på, at der er en forpligtelse, og det giver anledning til at overveje, om den er rigtigt placeret i regnskabet.

Søren Jensen har forklaret, at han kom ind i Spar Nord i 1985. Spar Nord var en gros-bank for en række mindre pengeinstitutter, og han var i 2006 kundeansvarlig for sparTrelleborg, som

senere blev til bankTrelleborg. De havde en række forretninger med hinanden. SparTrelleborgs kunder lavede bl.a. fondsforretninger hos Spar Nord, udenlandske overførsler, valutalån mv. Spar Nords direktion og bestyrelse havde bevilget en risikoline på et millionbeløb, som sparTrelleborg kunne handle inden for – blanco. Grænsen var fastsat på baggrund af en kreditvurdering. Den samlede line var delt ud på forskellige områder, men hvis der for eksempel var behov for en større line på området for valutalån, kunne der godt flyttes en line fra ét område til et andet, så længe det blev holdt inden for den samlede line. Af en fremlagt e-mail fra ham til Ken Kürstein fremgår, at sparTrelleborgs samlede line hos Spar Nord den 31. januar 2006 var 330 mio. kr., hvoraf 120 mio. kr. var reserveret til udlandslån. Der er stor forskel på pengeinstitutter, men engagementet med sparTrelleborg var ikke unormalt efter datidens forhold. På tidspunktet for e-mailen vidste han, at Spar Nord ikke ville gå med til forhøjelse af sparTrelleborgs lines. Det havde han allerede informeret Ken Kürstein om. Sydbank havde sænket nogle af sparTrelleborgs lines, som derfor havde spurgt, om det var muligt at forhøje deres lines hos Spar Nord i stedet. I to tidligere tilfælde havde pengeinstitutter deponeret værdipapirer. Det havde han nævnt som en mulighed også for sparTrelleborg. Ken Kürstein kom tilbage og sagde, at de havde masser af likviditet, så de ville hellere sætte kontanter ind på en konto i Spar Nord end deponere værdipapirer. Han var ikke i tvivl om, at Ken Kürstein havde opbakning til den løsning i sparTrelleborg. Han havde haft adskillige møder med Ken Kürstein gennem tiderne og betragtede ham som en del af ledelsen og havde fuld tillid til ham.

For så vidt angår håndpanterklæringerne tænkte han overhovedet ikke over, at de kun var underskrevet af Ken Kürstein, da han modtog dem. Han lagde dem i bankTrelleborgs sagsmappe. Der var ekstremt travlt i den periode. I bagklogskabens lys burde de have været mere opmærksomme. Det er en fejl. I dokumenter fra andre pengeinstitutter var der to underskrifter. Situationen i markedet var en anden dengang. De opdagede det først, da der blev en sag ud af det i forbindelse med Sydbanks overtagelse af bankTrelleborg. Han var ikke bekendt med underskriftscirkulæret fra bankTrelleborg. Mange af aftalerne med andre pengeinstitutter var mundtlige, og lines var ikke committede lines, men kunne fjernes fra dag til dag. Intern revision kunne have opdaget det. Deponeringskontiene blev oprettet i forbindelse med håndpansætningen. Der blev oprettet en ny konto til hvert indskud. Konto nr. 12908 blev oprettet den 9. oktober 2006. Håndpanterklæringen blev modtaget den 12. oktober 2006. Der er herudover to euro-konti: konto nr. 38248444, hvor håndpanterklæringen er underskrevet den 27. december 2006, og som er oprettet i dagene umiddelbart før, og tilsvarende konto nr.

3828897127, hvor håndpanterklæringen er underskrevet den 31. maj 2007. Indeståendet på oprettelsestidspunktet var for konto nr. 12908 80 mio. kr., for konto nr. 38248444 30 mio. euro og for konto nr. 3828897127 70 mio. euro. Håndpantet var klart af betydning for Spar Nord.

En fremlagt udskrift fra konto nr. 12908 er ikke en officiel udskrift, men helt sikkert fra Spar Nord. Han er også ret sikker på, at det er noget, han har printet ud og sendt til bankTrelleborg. Bevægelserne på kontoen og udnyttelsen af bankTrelleborgs lines følges meget godt ad. Typisk ringede Ken Kürstein eller en af hans kolleger og aftalte, at de havde brug for mere line på udlandslån. Hvis de så indsatte f. eks. 50 mio. kr. på kontoen, blev linen opskrevet med et tilsvarende beløb. Både Spar Nord og bankTrelleborg var klar over, hvor bankTrelleborg var i lines, og der blev jævnligt sendt opgørelser, hvoraf udnyttelsen fremgik. Kontoen skulle dække, hvad bankTrelleborg havde trukket af udlandslån ud over blanco-elementet. bankTrelleborg a/s kunne ikke hæve indeståendet uden en tilsvarende reduktion af lines. Han tror ikke, at Ken Kürstein kan have haft en anden opfattelse af arrangementet. Konceptet med en deponeret konto og en variabel line var ikke kompliceret. Han havde talt med to andre i bankTrelleborg om samarbejdet med Ken Kürstein og med en investeringsrådgiver i Ken Kürsteins afdeling.

Han ved ikke, om henvendelsen fra Ken Kürstein i november 2007 om, hvorvidt indeståendet på deponeringskontoen kunne medregnes i likviditeten, gik til Jan Gerhardt eller direktionen i Spar Nord. Han kan ikke huske, om Ken Kürstein har talt med ham om det, men hvis han havde, ville han klart have sagt nej. Han har ikke modtaget nogen indsigelse fra bankTrelleborg om, at Ken Kürstein ikke kunne underskrive. Efter at bankTrelleborg opdagede det, fortsatte de også med at bruge modellen. Han ville klart have fået det at vide, hvis bankTrelleborg havde rejst krav om, at pengene på deponeringskontoen skulle frigives. Han har ikke hørt om et sådant krav. Men det kan være, at de har rettet henvendelse til direktionen, herunder Jan Gerhardt. Han blev på et tidspunkt bedt om en kopi af håndpanterklæringerne af sine foresatte, men han mener, det var i forbindelse med bankTrelleborgs fusion med Sydbank.

Jan Gerhardt har forklaret, at han har arbejdet i Spar Nord siden 1985. I 2006-2008 var han direktør for handels- og udlandsområdet. Som sådan havde han ansvar for de afdelinger i banken, som handlede med værdipapirer, valuta, udlandsforretninger, udlandslån osv. Spar

Nord varetog de opgaver som engros-bank, som mindre pengeinstitutter enten var for små til at klare eller af andre årsager ikke ønskede at klare selv. Ligesom for alle andre kunder er der en vis kredit, man vil yde blanco uden yderligere sikkerhed end den pågældende banks kreditværdighed. Hvis man kommer ud over den kreditgrænse, begynder man at tale sikkerhed.

I 2006 fik sparTrelleborg et lille løft i sine lines, således at de samlet kom op på 330 mio. kr. Han var involveret i det løft. Det er han altid i den slags sager. Han kigger på egenkapital, solvensprocent osv. Han indstiller til direktionen, men bevilger ikke selv. Han var ikke involveret i etableringen af den ordning, hvorefter sparTrelleborg kunne trække på større lines end den rene blanco.

Som han husker det, blev han først opmærksom på problemerne med en deponeret konto, da bankTrelleborg henvendte sig til Spar Nord i forbindelse med diskussionen om, hvorvidt indeståendet kunne frigives. Det var umiddelbart før Sydbanks overtagelse af bankTrelleborg i slutningen af januar 2008. Han bekendt blev Spar Nord ikke kontaktet i forbindelse med, at bankTrelleborg konstaterede forholdene omkring medtagelse af indeståendet på den deponerede konto i likviditeten. Han ville som direktør sandsynligvis være blevet orienteret om en sådan henvendelse.

Den 31. januar 2008 udsendte Spar Nord en fremlagt pressemeddelelse. Spar Nord reagerede på, at der skulle have været noget "særegent" ved engagementet mellem Spar Nord og bankTrelleborg. Der var ikke noget særegent ved det. Spar Nord har deponerede midler fra henved 200.000 kunder. At der skulle være noget særegent eller usædvanligt ved det, baserer sig vist til dels på formanden for Lokale Pengeinstitutters vurdering. Spar Nord er imidlertid Danmarks største engros-bank og kender normen, og der er ikke noget usædvanligt ved, at finansielle virksomheder deponerer til sikkerhed for engagementerne med andre pengeinstitutter. Det er ofte forekommende især for mindre pengeinstitutter. Spar Nord skal selv stille sikkerhed over for bl.a. Nationalbanken og udenlandske banker. Det sker enten ved deponering af kontanter eller værdipapirer med høj grad af sikkerhed, typisk stats- eller realkreditobligationer.

Han har på det generelle plan drøftet bankTrellebords engagementer med Spar Nord med Ken Kürstein. Det har han gjort i alle de år, Ken Kürstein var ansat. Han har også haft lejlighed til

at tale med Kim Linnemann og Carlo Chow. Også i 2007. Det var hans klare opfattelse, at de var helt bekendt med situationen, men han har ikke efterfølgende kunnet finde noget i sine papirer eller e-mails, som understøtter denne opfattelse. Carlo Chow har været hans chef i Spar Nord, og som sådan kendte Carlo Chow udmærket principperne for tildeling af kreditter og lines til pengeinstitutter. Han havde navnlig jævnlige drøftelser med Carlo Chow og Kim Linnemann om bankTrelleborgs økonomiske situation. Carlo Chow og Kim Linnemann gav ham aldrig anledning til at tro, at der var noget, som de manglede at se eller forstå i forhold til bankTrelleborgs lines og det forhold, at de havde lines ud over blanco-elementet, som var afdækket ved deponering. Han har altid haft fornemmelsen af, at de havde fuld indsigt. Kommunikationen om selve engagementet med den deponerede konto og håndpanteret var primært mellem Ken Kürstein og Søren Jensen. Tre andre personer hos bankTrelleborg har været med i kommunikationen. Han var ikke selv involveret. Han har ikke talt med Ken Kürstein, Kim Linnemann, Carlo Chow eller andre i bankTrelleborg om hverken deponeringen eller håndpanterklæringen.

For så vidt angår problemerne omkring Ken Kürsteins underskrift på håndpanterklæringen, burde de have sikret sig bedre, at der var underskrevet i overensstemmelse med underskrifts-cirkulæret. Det gik rigtig stærkt i bankverdenen dengang, og det ser man konsekvenserne af i dag. Der skete en fejl i den situation, men de havde haft et tæt kendskab til bankTrelleborg som kunde gennem 20 år. Carlo Chow havde været direktør i Spar Nord, og de havde haft en åben dialog om alt. De regnede med, at bankTrelleborg havde styr på det, de foretog sig. Da bankTrelleborg bad om at få hævet kontoen, gjorde de ikke gældende, at håndpanterklæringen ikke var underskrevet korrekt.

Det er usædvanligt, at en bank pantsætter sine konti til en anden bank, i den forstand, at det ikke er over halvdelen af alle pengeinstitutter, som gør det, men det forekommer ofte. Det er ikke noget, man praler med, fordi det er et svaghedstegn.

Steen Bohl har forklaret, at han i sin tid var investeringsrådgiver og medarbejdervalgt medlem af bestyrelsen i bankTrelleborg, og det var han også i årene 2006-2008.

Han var opmærksom på optagelsen af seniorlån i bl.a. tyske banker. Formålet var at skabe den funding, der var nødvendig for at kunne låne penge ud. Provenuet blev anvendt til at vækste

for. En del stod på konti i Spar Nord, men det var ikke noget, han var særligt opmærksom på. Pengene skulle jo placeres et sted. Bestyrelsen og han selv vidste, at bankTrelleborg hjemtog valutalån gennem Spar Nord. De vidste i bestyrelsen ikke i detaljen, hvordan det var strikket sammen med deres lines i Spar Nord. Han var ikke bekendt med størrelsen af deres lines, og de blev heller ikke i bestyrelsen orienteret om størrelsen og placeringen af de enkelte lines. Han har ikke haft indtryk af, at der var sammenhæng mellem indlån og lines i Spar Nord.

I slutningen af november 2007 fik bestyrelsen at vide, at der var et indlån i Spar Nord, som var medtaget i likviditeten to gange. Det blev drøftet i bestyrelsen, fordi det havde betydning for den likviditet, bankTrelleborg kunne fremvise. De fik en orientering i bestyrelsen, og de måtte så finde ud af, hvordan de skulle løse problemet. De fik ikke i slutningen af november 2007 nogen orientering om Ken Kürsteins underskrift på dokumenter. Det var først senere. Hvis de skulle finde en løsning, skulle Spar Nord gå med til at ophæve pantsætningen. Der var hektisk aktivitet for at finde ud af, hvad de skulle gøre. Deres likviditet var blevet meget dårligere, og tingene strammede til.

Bestyrelsen behandlede løbende prospektudkastet. Bestyrelsen fik de enkelte afsnit til gennemlæsning, efterhånden som de lå færdige i udkast. Da det samlede udkast lå færdig, fik bestyrelsen det til endelig godkendelse. Der var ikke i den forbindelse nogen drøftelse om, hvorvidt man kunne skrive i prospektet, at der ikke var stillet sikkerhed for bankens gæld. Bestyrelsens opfattelse var dengang, at det var et godt og velgennemarbejdet prospekt. Det sagde advokaterne og revisorerne også dengang.

Jørgen Wenshøj har forklaret, at han var medlem af bestyrelsen for bankTrelleborg. Tidligere havde han siddet i repræsentantskabet for sparTrelleborg. Han blev indvalgt af repræsentantskabet den 28. februar 2007. Han arbejdede ikke i banken. I repræsentantskabet var der kvartalsvise møder. De fulgte således ikke banken nær så tæt, som de gjorde efterfølgende i bestyrelsen, hvor man mødtes to gange om måneden.

Han var klar over, at der var et samarbejde med Spar Nord, i og med at bankTrelleborg ikke havde en størrelse, hvor den var i stand til at foretage bl.a. valutatransaktioner. Spar Nord var bankTrelleborgs engros-bank. Han var klar over, at bankTrelleborg havde et stort indlån i

form af midlerne fra optagne seniorlån. Han var ikke bekendt med, at der var en sammenhæng mellem størrelsen af bankTrelleborgs lines og indestående i Spar Nord.

I november 2007 fik bestyrelsen på et møde en orientering af Tonny Rasmussen og Flemming Holm om, at Pernille Lyng Müller havde opdaget, at der var en fejl i den måde, som bankTrelleborg opgjorde sin likviditet på. Likviditetsoverdækningen, som de troede, de havde, var ikke til stede. Fejlen bestod i, at deres indestående i Spar Nord ikke kunne medregnes i likviditeten, idet det var pantsat. Det var en stor overraskelse for bestyrelsen. Bestyrelsen havde fra første dag modtaget en likviditetsoversigt fra bankTrelleborgs ledelse, som viste en større likviditet, og som løbende gennem hele året var blevet brugt og gennemgået af bestyrelsen. Han kan ikke huske, at man har forsøgt at få Spar Nord til at acceptere, at bankTrelleborg skulle have lov til at hæve indeståendet. I løbet af december 2007 blev bestyrelsen klar over problemets reelle omfang.

Gitte Irene Demant har forklaret, at hun var medarbejdervalgt medlem af bestyrelsen for bankTrelleborg. Hun var ansat som kunderådgiver. Hun kom ind i bestyrelsen i 2002 og fortsatte som medlem uden afbrydelse frem til Sydbanks overtagelse.

Optagelsen af seniorlån blev drøftet i bestyrelsen. Formålet var at skaffe likviditet. Provenuet blev sat over i Spar Nord, som bankTrelleborg samarbejdede med om udlandslån og andre lines, som de ikke selv kunne stille. Hun vil helt klart mene, at der var en sammenhæng mellem deres indestående i Spar Nord og samarbejdet med banken. Når de havde indlån i Spar Nord, kunne de også have udlån dér. Noget for noget. Hun tør dog ikke sige, at der var en direkte sammenhæng, således at f. eks. et indestående på 1 mio. kr. gav mulighed for et udlån på 1 mio. kr. Hun opfattede det sådan, at når Spar Nord gjorde noget for dem eller deres kunder, så gjorde de noget for Spar Nord i form af at have deres indlån stående. Det var et almindeligt forretningsmæssigt samarbejde. Hun mener ikke, at der var sikkerhed for det, som bankTrelleborg fik lavet hos Spar Nord. Hun kan ikke i dag huske, hvorvidt det har været på tale at stille sikkerhed for et engagement.

I november 2007 var der en del kaos omkring bankTrelleborgs likviditet. Der blev indkaldt til et ekstraordinært bestyrelsesmøde, hvor fejlen, at nogle indlånskroner var talt med i likviditeten to gange, blev fremlagt. På det tidspunkt kom det med sikkerhedsstillelsen også frem. Den

havde de ikke hørt om tidligere. De vidste godt, at denne sikkerhedsstillelse var forkert, og at de var nødt til at finde en løsning. Det var et vilkår for seniorlånene, at pengene ikke måtte stilles til sikkerhed for noget andet. Det fandt hun i hvert fald ud af, muligvis i november 2007, men det kan også have været i januar 2008. I november 2007 fik de at vide, at der var noget, der var forkert, og at noget, som ikke skulle have været talt med, var talt med i likviditeten. Mere eksakt kan hun ikke huske det. De har nok fået en forklaring på, hvad der er sket, men hun kan ikke huske det. Der blev sat en masse ting i værk. Der blev taget kontakt til Finanstilsynet, advokater, revisor osv. Det var slet ikke på tale at gøre indsigelse over for Spar Nord. Der blev ikke på det tidspunkt sat navn på, hvem der havde begået fejlen.

De havde drøftet samtlige sider i prospektet, men hun kan ikke huske, hvorvidt de har diskuteret bemærkningen om, at der ikke var stillet sikkerhed for gælden. Når et kapitel var skrevet færdig, fik medlemmerne af bestyrelsen det med hjem til gennemlæsning. Efterfølgende blev det gennemgået på et bestyrelsesmøde, og de havde mulighed for at stille spørgsmål. I hendes univers burde direktionen og revisor i hvert fald vide det, hvis der er stillet sikkerhed.

Kim Linnemann har forklaret, at han blev underdirektør i 2002 og forlod bankTrelleborg i august 2007. Ca. 1½ år før sin fratræden blev han udnævnt til vicedirektør. Det var mere en formalitet. Der skete ikke nogen stor ændring i hans ansvarsområde.

SparTrelleborg – og senere bankTrelleborg a/s – var en bank i vækst. Banken havde et indlånsunderskud, og det affødte et finansieringsbehov. Det var voksende i 2005, 2006 og 2007. Han havde det overordnede ansvar. Seniorlån var ét blandt flere mulige instrumenter. De blev optaget for at finansiere indlånsunderskuddet. De arbejdede på de såkaldte ”pengemarkedslines”, som ikke var committede, hvor man kunne låne på interbankmarkedet fra dag til dag eller måned til måned. Han husker ikke, at de arbejdede systematisk på de committede lines. I et notat lagde han op til at se på det som en yderligere del af likviditetsberedskabet.

Det var almindeligt, at især de banker, som var på SDC-Datacentralen, benyttede Spar Nord som engros-bank. Det gjorde bankTrelleborg også. At bankTrellebogs lines blev udvidet i takt med, at der blev sat penge ind i Spar Nord, blev han opmærksom på efter sin fratræden. Han mener, at økonomichefen og regnskabsafdelingen var ansvarlig for at udarbejde likviditetsopgørelsen, § 152-opgørelsen. Hvis han havde brug for input til livkviditetsprognosen til

bestyrelsen, fik han det fra økonomichefen. Han forhandlede seniorlånene, men det var Ken Kürstein, som stod for lines i andre pengeinstitutter. Han havde ikke selv noget at gøre med forhandlingerne om pengemarkedslines. Hans samarbejde med Spar Nord har handlet om det forretningsmæssige samarbejde i bredden. Han husker ikke de præcise drøftelser. Han var ikke så ofte i dialog med dem. Han var klar over, at bankTrelleborgs største bankengagement var med Spar Nord, som på grund af rollen som engros-bank var deres væsentligste samarbejdspartner. De havde brug for så mange pengemarkedslines som muligt for at have tilsvarende handlefrihed og fleksibilitet. Han drøftede løbende behovet for finansiering og de forskellige instrumenter, der var til rådighed, med Ken Kürstein. I pengemarkedet dengang fik man ikke skriftlige tilsagn om lines, men et mundtligt tilsagn, som også kunne trækkes tilbage. Han husker ikke, om han blev orienteret om ændringer i lines, men administrationen af pengemarkedslines var et dagligdags foretagende. Der var ikke papir på det, og det var ikke særligt formaliseret.

Han husker ikke, om Søren Jensens fremlagte e-mail af 31. januar 2006, som af Ken Kürstein er videresendt til ham og Carlo Chow, gav anledning til drøftelser. De havde en løbende dialog og mange uformelle møder, men han havde mange afdelinger inden for sit ansvarsområde. Når der kommer sådan en orienteringsmail, er det ikke noget, der får ham til at reagere. Det var der for travlt til. Hvis der kom en kontrakt, eller noget, han skulle skrive under på, så ville han selvfølgelig reagere. Han var klar over, at de havde et stort samarbejde med Spar Nord, som både omfattede indlån og lines, men erindrer ikke nogen sammenhæng mellem de to ting. Han kan ikke huske, om der var en "krone for krone" sammenhæng.

Det er korrekt, at hvis bankTrelleborg selv lånte et beløb til en kunde, så belastede det bankTrelleborgs likviditet, og at det ikke belastede bankTrelleborgs likviditet i samme omfang, hvis lånet i stedet blev formidlet gennem Spar Nord eller et andet pengeinstitut. Det er korrekt, at der i så fald kun var krav om likviditetsdækning i bankTrelleborg for 10 % af den garanti, som bankTrelleborg skulle afgive over for Spar Nord eller det andet pengeinstitut i forbindelse med formidlingen af lånet. Hvis en kunde således låner f.eks. 50 mio. kr. i bankTrelleborg, er der krav om likviditetsdækning for det fulde beløb. Hvis kunden i stedet låner pengene i Spar Nord, belaster det bankTrelleborgs likviditetskrav som en garantiforpligtelse og således alene med 10 % af de 50 mio. kr., dvs. 5 mio. kr. Det er en fordel i forhold til den umiddelbare likviditet. Men sådan har han slet ikke tænkt, og det er ikke ham, der har tilret-

telagt det sådan. Han var godt klar over, at vilkårene for seniorlånene indeholdt et pantsætningsforbud. Det var ikke noget, han gik og tænkte over i hverdagen. Han sendte en kopi af seniorlåneaftalerne til Ken Kürstein til orientering. De talte jævnligt om bankTrelleborgs likviditetssituation. Han kan ikke huske, om de specifikt har talt om denne konstruktion omkring lån og likviditetsbelastning. Carlo Chow har fået de samme rapporter, som han selv har fået. Carlo Chow var selvfølgelig med i overvejelserne omkring finansiering. Han kunne jo ikke på egen hånd forhandle seniorlånene, som også skulle godkendes i bestyrelsen. De har også talt om lines. Pengemarkedslines var for usikre, og det var også derfor, han anbefalede, at de byggede en låneportefølje op og lagde op til at søge en committed line-facilitet. Det var simpelthen nødvendigt. Ved at medtage Baselkomitéens anbefalinger til likviditetsstyring i banker i en fremlagt likviditetsprognose, som han havde udarbejdet, lagde han op til, at det skulle tages seriøst. Han ville gerne henlede bestyrelsens opmærksomhed på disse anbefalinger. Han tog udgangspunkt i de oplysninger, han havde fået fra økonomiafdelingen, og havde løbende holdt sig orienteret. Han husker ikke, at der skete nogen egentlig opstramning af likviditetsstyringen på den baggrund. Der blev, som han husker det, ikke nogen større ændring i likviditetsadministrationen.

Han deltog i nogle af møderne i forbindelse med udarbejdelsen af prospektet. Han kan ikke huske, hvilke afsnit han har bidraget med. Han ved ikke, hvilke foranstaltninger man traf for at sikre sig rigtigheden af oplysningen i prospektet om, at der ikke var stillet sikkerhed for gælden. Han havde selv fuld tillid til oplysningen. De havde både en økonomiafdeling, en finans- og investeringsafdeling og intern revision. Så det stolede han på.

Carlo Chow har forklaret, at han har en HD i regnskabsvæsen og er cand. merc. i strategisk finansiel planlægning. Det var en ny datterbank af Føroya Bank, han var med til at starte, ikke en filial som anført i landsrettens dom. Ledelsen bestod bl.a. af Anette Bak Lausen, som er en anden person end den i landsretsdommen anførte Annette Langkilde-Lauesen, og af Henrik Kjelland, bankTrelleborgs marketingsdirektør. Det var Morsø Sparekasse, og ikke Morsø Bank som anført i landsrettens dom, bestyrelsen havde besøgt. SparTrelleborg stillede anfordringsgaranti, når en kunde optog lån direkte i Spar Nord, men ikke, når sparTrelleborg optog lån for at låne provenuet videre.

Han har supplerende forklaret, at bankens engagement med Spar Nord i august 2007, hvor han forlod banken, svingede meget. Den samlede mængde af lines i Spar Nord var stor, men ikke unormalt stor.

Han blev først opmærksom på håndpanterklæringerne, da han læste om dem i avisen, formentlig primo marts 2008. Det var helt nyt for ham. Han arbejdede på det tidspunkt sammen med Kim Linnemann i Føroya Bank. Det havde været Kim Linnemanns ressortområde, og han spurgte derfor Kim Linnemann, om han kendte noget til disse håndpanterklæringer, man nu snakkede om i avisen. Kim Linnemann svarede, at han ikke kunne huske noget. Det var lidt vævende. Han spurgte ham ikke om, hvad han kendte til engagementet med Spar Nord i øvrigt. Efter at han havde snakket med Kim Linnemann, kontaktede han en betroet tidligere medarbejder og kollega og spurgte ind til håndpanterklæringerne. Han fik oplyst, at det ikke var ham, der havde underskrevet håndpanterklæringerne. Han forstår ikke, hvordan landsretten er nået frem til, at det er helt usandsynligt, at bankens ledelse ikke var involveret i og havde godkendt håndpantsetningen til Spar Nord. Der stod alene 300 mio. kr. på den håndpantssatte konto, da han forlod banken. At den senere er vokset til 1,2 mia. eller 900 mio. kr. er sket efter, at han forlod bankTrelleborg. 300 mio. kr. var ikke et stort beløb sammenholdt med summen af bankTrelleborgs andre lines. Når han afgav direktionsberetning til bestyrelsen, og den blev udarbejdet af økonomifolkene og Kim Linnemann, kendte han størrelsen, men ikke de nærmere detaljer i arrangementet. Han var ikke involveret i og havde ikke godkendt håndpanterklæringen. Han vidste godt, at der var klausuler i seniorlånaftalerne om forbud mod pantsætning, men i og med at de ikke havde kendskab til håndpantsetningen, var det ikke noget, de havde hæftet sig ved. Ken Kürstein refererede til Kim Linnemann. Det fremgår også af § 70-instruksen. Så han havde ikke så meget at gøre med Kim Kürstein, som han slet ikke har talt med, efter at han forlod bankTrelleborg. Spar Nord kom forbi en gang om året eller hvert andet år, nærmest et høflighedsvisit. De talte ikke om lines eller deponerede konti.

Han hæftede sig ikke ved den fremlagte e-mail af 31. januar 2006. Han fik løbende massevis af e-mails til orientering. Det var under alle omstændigheder ikke en e-mail, han ville have gjort noget ved. Han havde gode folk på området til at agere.

SparTrelleborg og senere bankTrelleborg vækstede pænt i perioden. Det er korrekt, at der var et indlånsunderskud, som medførte et stigende finansieringsbehov. Seniorlånene handlede

dog også om at skaffe en mere langsigtet finansiering i kontrast til en mere kortsigtet finansiering. Der var masser af likviditet til rådighed i markedet på det tidspunkt. Der var ikke problemer med at skaffe likviditet. Han fik ligesom bestyrelsen en månedlig rapportering om lines. De lavede en kvartalsmæssig opgørelse over størrelsen af lines fordelt på de enkelte pengeinstitutter. Han blev ikke orienteret om trækket på de enkelte lines. Han var blevet orienteret, hvis der havde været problemer. Han havde dygtige folk til at styre det. Han fik en samlet balance hver måned, hvor han kunne se, hvor meget de havde placeret i og skyldte andre pengeinstitutter. Det var et samlet tal. Han fokuserede ikke på, hvor bankTrelleborgs midler var placeret. Han mærkede i sin tid i bankTrelleborg ikke til noget problem med kreditgivningen.

Han kender ikke til et ”noget for noget” forhold i samarbejdet med Spar Nord. Han ved ikke, hvor provenuet fra seniorlånene blev placeret. Han gik ud fra, at hans organisation placerede dem bedst muligt, hvor de kunne få størst muligt afkast. Det havde de instruks om. Han brugte sin tid på forretningsudvikling og kunder. Han var ansat til at udvikle sparTrelleborg.

Flemming Holm har forklaret, at hans forklaring for landsretten er upræcist gengivet, når det anføres, at bestyrelsen ikke havde: ”... kendskab til detaljerne ...” i prospektets afsnit 5.5.2. Bestyrelsen kendte tallene fra den almindelige rapportering. Så der var ikke noget overraskende i det afsnit og grund til at bemærke noget omkring det. Han havde efter møder med direktøren og advokaterne fået den opfattelse, at der ikke blev lagt afgørende vægt på at få foretaget en verifikation af prospektet. Det var ikke fordi, det indebar en fordyrelse. Likviditeten blev drøftet intenst og på mange bestyrelsesmøder, også mens Carlo Chow var direktør, men ikke i sammenhæng med omdannelsen til bank.

Han har supplerende forklaret, at han blev meget overrasket over Østre Landsrets præmisser om, at bankens ledelse skulle have været bekendt med håndpantsettningen på tidspunktet for prospektet. Ledelsen burde have været orienteret, men bestyrelsen var ikke inddraget i håndpantsettningen. Det kan godt være, at Østre Landsret finder det usandsynligt, men det var, hvad der faktisk skete. Han var i hvert fald ikke var inddraget. Hvis tingene, pantsettningen, var gået rigtigt til, havde investeringschefen inddraget sin chef og direktionen, der efterfølgende skulle have inddraget bestyrelsen. Hvis Ken Kürsteins aftale med Spar Nord var gået rigtigt til, havde det været et bestyrelsesanliggende. Men det blev den altså ikke. Ledelsen

burde på samme måde have vidst, at seniorlånene som følge af håndpantsetningerne var misligholdt, men vidste det altså ikke.

Seniorlånene blev optaget som en del af den vækststrategi, som sparTrelleborg fulgte. Der skete en kraftig udvidelse af udlånsporteføljen. Det krævede, at man skaffede likviditet. Han kan ikke umiddelbart redegøre for placeringen af provenuet. Banken havde en række engagementer, som var meget stærkt kapitalkrævende, og der var også planer om at oprette et fondsmæglerselskab. Der var også hele ejendomsområdet, som, uden at bestyrelsen helt var informeret om det, var inde i en vækst, som var meget stor. Spar Nord havde en særlig rolle at spille for sparTrelleborg. De var nærmeste samarbejdspartner om valutalån og alt, hvad der indebar fremmed valuta. Når sparTrelleborg optog lån i euro, passerede det, som han opfattede det, også omkring Spar Nord. Detaljerne i forretningsgangen kendte han ikke. Der blev også placeret kronebeløb i Spar Nord. Det var en del af sparTrelleborgs likviditet. I hvilket omfang de enkelte transaktioner i den daglige forretningsgang, valutalån o. lign., har krævet indeståender i Spar Nord, har han ikke kunnet gennemskue. Han forsøgte ikke at sætte sig ind i eller analysere egentligt på tallene.

Efterfølgende kom det så frem, at nogle af pengene var pantsat. Det dukkede først op i november 2007. Præcis hvornår det gik op for ham, at der var en håndpantsetning, husker han ikke. Det var en gradvis orientering. Først fik man at vide, at det var likviditeten, der var forkert. Der var nogle penge hos Spar Nord, der, som man sagde, var ”regnet med to gange”. Det var først meget senere, at den egentlige håndpantsetning, og hvem der havde tegnet den, gik op for ham. Han havde stor tillid til deres interne revisor, som også var den, der orienterede om, at der var en fejl. Han forstod, at hun havde rådført sig med andre, herunder den eksterne revisor, i den sammenhæng. Han følte derfor ikke på det tidspunkt noget behov for at stille spørgsmål ved, hvad fejlen bestod i. Han følte, at hans opgave først og fremmest var at få klarlagt problemet i forhold til deres likviditetssituation og få bragt det under kontrol. De bad derfor deres eksterne revisor om at lave en rapport om, hvordan deres likviditet havde været, når man korrigerede for den skete fejl. Det her var jo en lille del af et samlet kompleks, hvor de i bestyrelsen af Tonny Rasmussen blev præsenteret for, at der var konstateret fejl. Det var også i den forbindelse, at de blev præsenteret for, at der var sket fejl i solvensberegningen. Alvoren i spørgsmålet om pantsætningen blev først rigtig tyngende, da han blev opmærksom på seniorlånshæftelsen. Om et fremlagt referat af bestyrelsesmødet den 21. november 2007,

har han forklaret, at normalt, når regnskabsmæssige forhold skulle belyses, deltog den eksterne og den interne revision i bestyrelsesmøderne. I denne periode husker han det således, at revisionen deltog mere intenst i bestyrelsesmøderne. Normalt deltog den interne revision under punktet revisionsprotokol. Han bad i den forbindelse den interne revision oplyse, om der var andre ting, bestyrelsen havde behov for at vide. Han husker ikke, hvor tit intern revision aflagde egentlig rapport. Det fremgår af det pågældende referat, at "... en pantsat konto i Spar Nord havde indgået i opgørelsen", og han forstod godt sammenhængen, men han tænkte på det tidspunkt kun i likviditet. Han har underskrevet referatet, og han må således herefter have været klar over de omstændigheder, som var oplyst til referatet. Bestyrelsen henvendte sig ikke til Spar Nord i november 2007. Det presserende problem var likviditeten. Han husker ikke, om størrelsen af beløbet på den håndpantede konto blev nævnt. Han havde på daværende tidspunkt i øvrigt ikke anledning til at tro, at håndpantningen ikke var foregået på retmæssig vis. Han mener ikke, at bestyrelsen på noget tidspunkt havde bemyndiget til pantsættelse. Det er korrekt, at pantsætning ikke kunne ske uden bestyrelsens bemyndigelse. På bestyrelsesmøderne i november 2007 var hele fokus på likviditeten, og det fyldte hele bestyrelsens bevidsthed. Det var også det, som blev drøftet med revisionen.

Han har aldrig hørt om et "noget for noget" i forholdet med Spar Nord. Han var aldrig klar over, at samarbejdet omfattede lines, som var afhængige af et indestående i Spar Nord. Indsættninger på kontoen i Spar Nord den 27. og den 28. november 2007, kort efter det refererede bestyrelsesmøde, af henholdsvis 105 og ca. 205 mio. kr., er ikke drøftet i bestyrelsen. Han har ingen indsigt i den daglige posteringsgang, som har fundet sted i økonomi- og investeringsafdelingen på det pågældende tidspunkt. Direktionen havde fået en instruks fra bestyrelsen om, hvilke grænser den kunne handle inden for, herunder i forhold til investering i fremmed valuta. Det skulle sikre mod spekulation. Da der ifølge et fremlagt bestyrelsesmødereferat fra oktober 2007 kom en rapport, hvoraf det fremgik, at der var et engagement, som bestyrelsen ikke havde givet direktionen kompetence til, blev det taget til efterretning. Dels fordi euro ikke er en udpræget spekulationsvaluta, dels fordi det havde sammenhæng med forhold, som bestyrelsen var bekendt med i forvejen.

Højesterets begrundelse og resultat

Den selvejende institution Sparekassen sparTrelleborg besluttede den 28. marts 2007 at blive omdannet til Fonden for bankTrelleborg, i forbindelse med at sparekassens virksomhed ved

en fusion blev overtaget af bankTrelleborg a/s i medfør af § 207 i den dagældende lov om finansiel virksomhed (lovbekendtgørelse nr. 286 af 4. april 2006). Som følge heraf blev garanternes retsstilling ændret, idet de i medfør af lovens § 208 skulle have tilbud enten om straks eller efter fem år at få kontant indløsning af deres garantikapital, der hidtil efter § 4, stk. 2, i sparekassens vedtægter havde været ikke indløselig, eller om at ombytte den til aktier i bankTrelleborg a/s.

Dette tilbud blev herefter givet til garanterne i april 2007 med henvisning til bl.a. det børsprospekt af 12. april 2007, som denne sag angår. Børsprospektet skulle efter § 23, stk. 3, i den dagældende værdipapirhandelslov (lovbekendtgørelse nr. 479 af 1. juni 2006) indeholde de oplysninger, som er fornødne for, at investorerne kan danne sig et velbegrunderet skøn over bl.a. udstederens aktiver og passiver, finansielle stilling, resultater og fremtidsudsigter. Prospektet blev udarbejdet af bankTrelleborg a/s, der tillige som udbyder af de nye aktier tilbød garanterne at konvertere deres garantikapital til aktier til kurs 250, idet Fonden for bankTrelleborg over for aktieselskabet havde givet tilsagn om tegning af de aktier, der ikke blev tegnet af garanterne ved konverteringen. Prospektet var således rettet mod garanterne, men det angav tillige at være rettet mod optagelse af aktierne til notering på Københavns Fondsbørs.

I januar 2008 erhvervede Sydbank A/S samtlige aktier i bankTrelleborg a/s i forbindelse med en tvangsindløsning af minoritetsaktionærerne, herunder appellanterne, der som tidligere garantanter havde erhvervet deres aktier ved konverteringen i 2007. Tvangsindløsningen skete til en endelig kurs på 93,27. I marts 2008 blev bankTrelleborg a/s fusioneret med Sydbank, der var det fortsættende selskab.

Spørgsmålet i sagen er, om appellanterne som følge af mangler ved børsprospektet kan kræve erstatning af selskabet, nu Sydbank, for tab principalt opgjort som forskellen mellem kursen ved konvertering og tvangsindløsning.

Mangler ved børsprospektet

Højesteret finder, at oplysningen i prospektets punkt 5.5.2 om, at der ikke var stillet sikkerhed for gælden, var urigtig, idet der over for Spar Nord A/S var givet håndpant i to indlånskonti på i alt ca. 300 mio. kr. Det var på prospekttidspunktet ikke gjort gældende endsige fastslået, at håndpantssætningerne var ugyldige på grund af manglende underskriftsberettigelse. Højesteret finder endvidere, at det er tvivlsomt, om en indsigelse om ugyldighed ville have ført frem. Højesteret lægger herved bl.a. vægt på, at bankens administrerende direktør Carlo Chow fik videresendt Spar Nords mail af 31. januar 2006, hvoraf fremgik, at Spar Nord krævede sikkerhed ved lines over 330 mio. kr. I slutningen af 2006 og i 1. kvartal af 2007 oversteg kreditten i Spar Nord i betydeligt omfang denne grænse, hvilket Carlo Chow må have vidst. Spar Nord var en vigtig forretningsforbindelse for banken, og bankens kreditter hos Spar Nord havde væsentlig betydning for bankens likviditetsberedskab. Håndpantssætning kunne konstateres ved en enkel og hurtig undersøgelse, således som det da også senere skete, idet Spar Nords kontoudskrifter for indlånskontiene viste, at de var ”deponeret”, hvilket også fremgik af oplysningerne om kontiene i bankens egne edb-registreringer, ligesom håndpantssætningserklæringerne lå blandt bankens papirer vedrørende mellemværendet med Spar Nord. Da bankens bestyrelse i november 2007 blev gjort bekendt med håndpantssætningerne, blev der da heller ikke over for Spar Nord gjort indsigelse om ugyldighed, og pantsætningen blev endog udvidet i betydeligt omfang.

Det var heller ikke oplyst i prospektet, at håndpantssætningerne havde den konsekvens, at seniorlånene på ca. 1,3 mia. kr. som følge af klausuler om negative pledge og cross default kunne kræves indfriet som misligholdte.

De anførte forhold indebar, at prospektets angivelse af, at banken havde ”en betydelig likviditetsoverdækning”, var misvisende.

Likviditet og finansiering var som følge af et betydeligt indlånsunderskud af særlig vigtighed for banken, og Højesteret finder, at de anførte mangler ved prospektet efter en samlet vurdering var af væsentlig betydning for bedømmelsen af banken, uanset prospektets generelle angivelser om risikofaktorer, herunder i henseende til likviditet og finansiering.

Ansvarsgrundlag

bankTrelleborg a/s, der modtog provenu af konverteringen ved, at garanternes anfordringstilgodehavender blev ombyttet med aktier, udarbejdede som udbyder selv prospektet. Banken havde ikke tidligere udarbejdet et børsprospekt og fravalgte verifikation. Som nævnt kunne håndpantsætningerne på prospekttidspunktet have været konstateret ved en enkel og hurtig undersøgelse, men en sådan undersøgelse blev ikke foretaget og håndpantsætningerne ikke opdaget. Det var således ikke sikret, at der i forbindelse med prospektudarbejdelsen blev fastsat og fulgt procedurer for undersøgelse og kontrol af en så væsentlig oplysning i prospektet, som man må anse oplysningen om, at banken ikke havde stillet sikkerhed for gæld, for at være, når den ses i lyset af vilkårene for seniorlånene.

Under disse omstændigheder finder Højesteret, at banken har handlet ansvarspådragende ved at udstede prospektet uden oplysningerne om håndpantsætningerne og deres konsekvens for seniorlånene.

Tab, årsagsforbindelse og egen skyld mv.

Appellanterne har som nævnt krævet erstatning for det tab, de har lidt ved at ombytte deres anfordringstilgodehavender på garantikapital med aktier. Anfordringstilgodehavenderne må anses for at have været sikre tilgodehavender, og de er da også dels i 2007, dels inden fem år derefter blevet udbetalt fuldt ud kontant til de garantier, der ikke ombyttede deres garantikapital med aktier. Aktierne faldt fra ombytningskursen på 250 til tvangsindløsningskursen på 93,27, hvilket medførte det tab, appellanterne kræver erstattet.

Når en aktietegning i et selskab er sket på grundlag af et prospekt med mangler i form af urigtige og manglende oplysninger, der efter en samlet bedømmelse er af væsentlig betydning for bedømmelsen af selskabet, er der en formodning for, at aktietegningen ikke var sket, hvis prospektet havde indeholdt rigtige og fuldstændige oplysninger.

I den foreliggende sag har appellanterne ikke læst prospektet. Som baggrund for beslutningen om konvertering har de imidlertid også haft anbefalinger fra banken ved breve og telefonisk rådgivning, der hvilede på prospektet. Prospektet, der tillige var rettet mod børsnotering, må også antages at have haft betydning for den almindelige bedømmelse i markedet og for professionel rådgivning om, hvorvidt garantierne skulle vælge aktier i stedet for kontant indfrielse

af garantikapitalen. Selve det forhold, at appellanterne ikke havde læst prospektet, afkræfter derfor ikke formodningen for, at konverteringen ikke var sket, hvis prospektet havde indeholdt rigtige og fuldstændige oplysninger.

Sydbank har gjort gældende, at hvis de manglende oplysninger havde været fremme ved udarbejdelsen af prospektet, kunne problemerne dengang have været løst ved at frigøre banken for pantsætningerne og genforhandle seniorlånene eller udskifte dem med nye. Banken kunne derfor have indarbejdet de manglende oplysninger med tilføjelse af en redegørelse for, hvorledes banken ville løse de problemer, som disse oplysninger rejste, og garantierne ville da have accepteret konverteringstilbuddet uanset de meddelte oplysninger. Højesteret finder, at disse betragtninger hviler på hypotetiske antagelser om bl.a. Spar Nords og seniorlångivernes reaktioner, og de er ikke så sikkert underbyggede, at de kan lægges til grund. Det samme gælder anbringenderne om, at børsprospektet og tilbuddet om konvertering blot kunne have været udskudt, til problemerne var løst, og betragtningen om, at selve omdannelsen af sparekassen til aktieselskab alternativt ville være blevet opgivet.

Herefter finder Højesteret, at de ansvarspådragende forhold har forårsaget tabet ved konverteringen, og at tabet må anses for en adækvat følge.

I hele 2007 havde bankTrelleborg-aktierne en børskurs på ca. 250 eller derover. Kursfaldet til et niveau svarende til tvangsindløsningskursen skete i januar 2008. Appellanterne kunne derfor igennem ca. otte måneder have solgt deres aktier uden tab. Det forhold, at de således i en kortere periode havde mulighed for ved salg at sikre deres investering, kan imidlertid ikke ud fra betragtninger om egen skyld eller accept af risiko fratage dem deres erstatningskrav helt eller delvis. Det bemærkes herved, at der ikke i perioden fremkom informationer om pantsætningerne og seniorlånenes forfald.

Herefter tager Højesteret appellanternes påstand til følge.

Sagsomkostninger

I sagsomkostninger for landsretten, hvor appellanterne havde fri proces, skal Sydbank betale 500.500 kr., hvoraf 500.000 kr. er til dækning af udgifter til advokatbistand og 500 kr. er til

dækning af retsafgift. Sagsomkostningsbeløbet skal indbetales til Højesteret, der efter dækning af udgifterne til fri proces afregner med retshjælpsforsikringerne.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Sydbank til Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg betale 513.721,58 kr., hvoraf 500.000 kr. er til dækning af udgifter til advokatbistand, 1.500 kr. er til dækning af retsafgift og 12.221,58 kr. er til dækning af udlæg.

Ved fastsættelsen af beløbene til dækning af udgifter til advokatbistand er der taget hensyn til sagens karakter og arbejdets omfang.

Thi kendes for ret:

Sydbank A/S skal til hver af appellanterne, Jørgen Ib Martin Jensen, Susanne Laugesen og Kasper Rich Kjærsgaard, betale 12.538,40 kr. med rente fra den 10. juni 2009.

I sagsomkostninger for landsretten skal Sydbank A/S betale 500.500 kr., som indbetales til Højesteret.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Sydbank A/S betale 513.721,58 kr. til Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg som mandatar for Jørgen Ib Martin Jensen, Susanne Laugesen og Kasper Rich Kjærsgaard.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse. Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.